

॥अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

तृतीय वर्ष कला

मराठी अभ्यासक्रम

(पाचवे व सहावे सत्र)

जून २०१५-१६ पासून

सामान्यस्तर (जी-३) वाङ्मयीन मराठी : पर्यायी अभ्यासक्रम ऐच्छिक)

अभ्यासक्रमासाठी पुस्तके

(MAR - ३५१) पाचवे सत्र : नाटक : अधांतर - जयंत पवार

(MAR - ३६१) सहावे सत्र : निवडक ललित गद्य : संपादक, मराठी अभ्यास मंडळ, उमवि, जळगाव.

मराठी सामान्य स्तर (पर्यायी अभ्यासक्रम)

(MAR - ३५२) पाचवे सत्र : उपयोजित मराठी

(MAR - ३६२) सहावे सत्र : उपयोजित मराठी

मराठी विशेष स्तर (एस-३)

(MAR - ३५३) पाचवे सत्र : आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : १९२० ते १९६०
(कथा व कादंबरी वाङ्मय)

(MAR - ३६३) सहावे सत्र : आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : १९२० ते १९६०
(कविता व नाट्य वाङ्मय)

मराठी विशेष स्तर (एस-४)

(MAR - ३५४) पाचवे सत्र : भाषा विज्ञान

(MAR - ३६४) सहावे सत्र : मराठी व्याकरण

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
तृतीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१५-१६ पासून,
मराठी सामान्य स्तर (जी-३) : वाङ्मयीन मराठी : पर्यायी अभ्यासक्रम (ऐच्छिक)

सत्र : पाचवे

वाङ्मय प्रकार : नाटक
नेमलेले पाठ्यपुस्तक : अधांतर : (नाटक) - जयंत पवार

अध्ययन आणि अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये :

१. नाटक या वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप जाणून घेणे.
२. नाटकाचे घटक : कथानक, व्यक्तिचित्रण, संघर्ष, संवाद आणि भाषाशैली इ. घटक समजून घेणे.
३. मराठी नाट्येतिहासात रूढ असलेल्या पौराणिक, ऐतिहासिक, सामाजिक, ग्रामीण, दलित आणि स्त्रीवादी नाट्यप्रकारांचा परिचय करून घेणे.
४. सुखात्मिका, शोकात्मिका इ. नाट्य विशेषांचा परिचय करून घेणे.

घटक १.

तासिका १०

- १.१. नाटक : एक वाङ्मय प्रकार
- १.२. नाटक : स्वरूप व वैशिष्ट्ये

घटक २. अधांतर : जयंत पवार यांच्या नाटकाचा अभ्यास

तासिका ३५

- २.१. जयंत पवार : नाटककाराचा परिचय
- २.२. अधांतर : कथानक आणि मांडणी.
- २.३. अधांतर : व्यक्तिरेखा, प्रसंगनिर्मिती, वातावरण, जीवनसंघर्ष.
- २.४. अधांतर : समस्याप्रधान नाटक
- २.५. अधांतर : संवाद व भाषाशैली
- २.६. अधांतर : शीर्षकाची सार्थकता

संदर्भ साहित्य

१. नाटक एक चिंतन - वसंत कानेटकर, नीलकंठ प्रकाशन
२. आधुनिक मराठी नाटक (आशय आणि आकृतिबंध) - सुषमा जोगळेकर
३. नाटक - कालचं आणि आजचं - संपा. डॉ. पुष्पलता राजापुरे - तापस, सायन प्रकाशन, पुणे.
४. समकालीन मराठी रंगभूमी - संपा. डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे, डॉ. राजन जयस्वाल, विजय प्रकाशन, नागपूर.
५. नाटक विशेषांक (डिसेंबर २०१४) - आमची श्रीवाणी, का.स.वाणी मराठी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे.
६. मराठी नाटक-नाटककार : काळ आणि कर्तृत्व - डॉ. वि.भा. देशपांडे (दिलीपराज प्रकाशन), पुणे.
७. आजचे नाटककार - संपा. डॉ. दत्तात्रय पुंडे, डॉ. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन पब्लिसिंग हाऊस, पुणे.
८. 'ना' नाटकातला - राजीव नाईक, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
९. मराठीचा नाट्य संसार - वि. स. खांडेकर, देशमुख प्रकाशन, पुणे.
१०. मराठी नाट्यलेखन तंत्राची वाटचाल - अरविंद कुलकर्णी, व्हीनस प्रकाशन
११. स्वातंत्र्योत्तर काळात मराठी रंगभूमीवर पाश्चात्य रंगभूमीचा झालेला प्रभाव - डॉ. चंद्रशेखर कणसे, प्रशांत पब्लि.
१२. स्वातंत्र्योत्तर सामाजिक नाट्यसृष्टी - डॉ. श्रीकांत पाटील, हृदय प्रकाशन, कोल्हापूर
१३. दलित रंगभूमी आणि नाट्यचळवळ - डॉ. मधुकर मोकाशी - स्नेहवर्धन, पुणे.
१४. 'नाटक विशेषांक' - ललित, ऑक्टो. २०१३, मॅजेस्टीक प्रकाशन, पुणे.
१५. वाङ्मय प्रकार नाटक - भावे, दाते, अजब पुस्तकालय, कोल्हापूर
१६. नाटक - वाङ्मय प्रकार - संपा. दत्ता भगत, य.च.म.मु.विद्यापीठ, नाशिक
१७. मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री - मकरंद साठे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
१८. मराठी नाटकातील संवाद : दबलते रंगरूप - डॉ. सुनीता सहस्त्रबुद्धे
१९. मराठी नाटक आणि रंगभूमी : पहिले शतक - वि.भा. देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
२०. मराठी रंगभूमी : उगम आणि विकास - हिरामण लांजे, विवेक प्रकाशन, गोंदिया.

वाङ्मयप्रकार : ललित गद्य
नेमलेले पाठ्यपुस्तक : 'साहित्य अकादमी पुरस्कृत साहित्यिकांचे निवडक ललित गद्य'
संपादक, मराठी अभ्यासमंडळ, उमवि, जळगाव

अ) अध्ययन आणि अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये

१. ललित गद्य या वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप जाणून घेणे.
२. मराठीतील ललित गद्याची परंपरा समजून घेणे.
३. ललित गद्य या वाङ्मयप्रकारातील अनुभवांची मांडणी आणि आविष्कार पद्धती समजून घेणे.
४. ललित गद्य लेखनातील अनुभवांची तरला आणि संवेदनांचे आकलन करून घेणे.
५. ललित गद्यातील घटना, प्रसंगातील भावात्म नाट्य आणि जीवनसंघर्षाचे स्वरूप समजून घेणे.
६. साहित्य अकादमी पुरस्कार, स्वरूप समजावून घेणे.
७. साहित्य अकादमी पुरस्कार प्राप्त साहित्यिकांचा स्थूल परिचय करून देणे.

घटक विश्लेषण

घटक १. ललित गद्य या वाङ्मयप्रकाराचा परिचय

तासिका १०

- १.१. ललित गद्य म्हणजे काय?
- १.२. ललित गद्य वाङ्मयप्रकार व त्याची वैशिष्ट्ये
- १.३. मराठी ललित गद्याची परंपरा (स्थूल परिचय)

घटक २. साहित्य अकादमी पुरस्कृत साहित्यिकांचे निवडक ललित गद्य

तासिका ३५

(निवडक दहा लेखकांच्या ललित गद्याचा अभ्यास)

साहित्यकृती : निवडक ललित गद्य - संपादीत

- २.१. निवडक ललित गद्य : विषयांची विविधता, स्वरूप
- २.२. निवडक ललित गद्य : आशय आणि अभिव्यक्ती
- २.३. निवडक ललित गद्य : आठवणी, प्रसंग, भाषाशैली
- २.४. निवडक ललित गद्य : वैशिष्ट्ये

संदर्भ साहित्य

१. लघुनिबंध ते मुक्तगद्य - वि. शं. चौधुले, मॅजेस्टिक प्रकाशन.
२. मुक्तगद्य : संकल्पना आणि उपयोजन - वि. शं. चौधुले, मॅजेस्टिक प्रकाशन.
३. ललित गद्याचे तात्त्विक स्वरूप आणि लघुनिबंधांचा इतिहास - डॉ. आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
४. ललित गद्य लेणी - संपा. डॉ. कैलास सार्वेकर, अमोल प्रकाशन, पुणे.
५. ललित-ललित गद्य विशेषांक मार्च २०१३, संपा. अशोक कोठावळे, वि.शं. चौधुले, मॅजेस्टिक प्रकाशन.
६. यात्रा, अंतर्यात्रा - वसंत आबाजी डहाके, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
७. या शेताने लळा लाविला - ना. धों. महानोर, समकालीन प्रकाशन, पुणे.
८. पैस - दुर्गा भागवत, मौज प्रकाशन, मुंबई.
९. मृदगंध - इंदिरा संत, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
१०. स्पर्शकमळे - आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
११. मौनराग - महेश एलकुंचवार, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
१२. ललित रंग - डॉ. मंदा खांडगे, कर्मवीर प्रकाशन, पुणे.
१३. प्रातिनिधिक लघुनिबंध संग्रह - के.जे. पुरोहित, साहित्य अकादमी, न्यू दिल्ली.
१४. निवडक राजन गवस, ढव्ह आणि लख्ख ऊन - रणधीर शिंदे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१५. साहित्यिकांचा गाव - आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
१६. अनोखी मैत्री - प्रा. डॉ. सुधा खराटे, अक्षर मानव प्रकाशन, पुणे.
१७. मराठी गद्य : पूर्वपिठीका आणि निबंध - डॉ. हरिश्चंद्र थोरात, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
तृतीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१५-१६ पासून,
मराठी सामान्य स्तर (जी-३) : उपयोजित मराठी : पर्यायी अभ्यासक्रम

सत्र : पाचवे

संपादन कौशल्यांचा परिचय

अ) अध्ययन आणि अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये :

१. संपादन कौशल्यांचा परिचय करून घेणे.
२. संपादन कौशल्यांचे उपयोजन करणे.
३. ग्रंथ वाचन आणि लेखनात संपादन कौशल्यांचा उपयोग करणे.
४. सूची लेखन, प्रकल्प लेखन, स्मरणिका संपादन कौशल्यांचे उपयोजन करणे.
५. आधुनिक इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांचा परिचय करून घेणे.
६. उपयोजनात्मक मराठी लेखनातून नोकरी, व्यवसायाची संधी शोधणे.

आ) घटक विश्लेषण

तासिका १५

घटक : १. संपादन कौशल्ये : स्वरूप, तंत्र आणि उपयोजन

- १.१. संपादन कौशल्ये म्हणजे काय?
- १.२. संपादनाचे प्रकार - स्वरूप, तंत्र आणि उपयोजन
- १.३. ग्रंथ संपादनाचे स्वरूप
- १.४. स्मरणिका संपादन : स्वरूप, प्रकार व तंत्र

घटक : २. सूची लेखन : स्वरूप, तंत्र आणि उपयोजन

तासिका १०

- २.१. सूची म्हणजे काय?
- २.२. सूची लेखनाचे प्रकार व स्वरूप (ग्रंथनामसूची, व्यक्तिनामसूची, विषयसूची इ.)
- २.३. सूची लेखनाचे तंत्र
- २.४. सूची लेखन : उपयोजन

घटक : ३. प्रकल्प लेखन : स्वरूप आणि प्रकार

तासिका १०

- ३.१. प्रकल्प लेखनाचा हेतू
- ३.२. प्रकल्प लेखनाचे स्वरूप
- ३.३. प्रकल्प लेखनाचे प्रकार (अहवालात्मक, वृत्तांतात्मक आणि संशोधनात्मक)

घटक : ४. परिचय व आस्वादात्मक लेखन : स्वरूप, तंत्र व उपयोजन

तासिका १०

- ३.१. परिचयात्मक लेखनाचे स्वरूप व तंत्र
- ३.२. परिचयात्मक लेखनाचे प्रकार - व्यक्ती परिचयात्मक लेखन, ग्रंथ परिचयात्मक लेखन, संस्था परिचयात्मक लेखन (लेखक, कवी, विचारवंत, उद्योजक, समाजसुधारक इ) ग्रंथ परिचय लेखनाचे उपयोजन (चरित्र, आत्मचरित्र, कथासंग्रह, काव्यसंग्रह, कादंबरी, नाटक इ.)
- ३.३. आस्वादात्मक लेखन - स्वरूप आणि तंत्र
- ३.४. रसग्रहणासाठी आवश्यक असलेले गुण व कवितेचे रसग्रहणात्मक उपयोजन

स्वयं रोजगारासाठी लेखन कौशल्य

- घटक : १. स्वयं रोजगारासाठी लेखन कौशल्य** तासिका १५
- १.१. अर्ज लेखन व उपयोजन (नोकरीसाठी अर्ज, आर्थिक मदतनिशी अर्ज, स्वयं रोजगारासाठी अर्ज)
 - १.२. अहवाल लेखन व उपयोजन (ग्रंथालय, सांस्कृतिक मंडळासाठी अहवाल)
 - १.३. फलक लेखन व घोषवाक्य (सूचना फलक, घोषणा फलक, कार्यक्रम फलक इ.)
 - १.४. जाहिरात तंत्र
- घटक : २. भाषांतर व अनुवाद कौशल्य** तासिका १०
- २.१. भाषांतर म्हणजे काय?
 - २.२. भाषांतर व अनुवाद - साम्यभेद
 - २.३. भाषांतराचे प्रकार (स्थूल परिचय)
 - २.३.१. छायानुवाद
 - २.३.२. भावानुवाद
 - २.३.३. रूपांतर
- घटक : ३. मराठीची लिपी व्यवस्था** तासिका १०
- ३.१. 'लिपी' म्हणजे काय? स्वरूप व वैशिष्ट्ये
 - ३.२. लिपी -
 - ३.२.१. देवनागरी लिपी
 - ३.२.२. मोडी लिपी
 - ३.२.३. सांकेतिक व गुप्त लिपी
 - ३.३. लिपीचे उपयोजन व उपयुक्तता
- घटक : ४. आधुनिक इलेक्ट्रॉनिक्स संवाद माध्यमे** तासिका १०
- ४.१. आधुनिक माहिती तंत्रज्ञानात उपग्रहांचे कार्य
 - ४.२. इलेक्ट्रॉनिक्स संवाद माध्यमे व कार्यप्रणाली
 - ४.२.१. मोबाईल : तंत्र व उपयुक्तता
 - ४.२.२. फॅक्स : तंत्र व उपयुक्तता
 - ४.२.३. चॅट : ई मेल तंत्र व उपयुक्तता, व्हॉट्स अप
 - ४.२.४. वेबसाईड : स्वरूप व उपयुक्तता

संदर्भ साहित्य

१. सुगम मराठी व्याकरण लेखन - मो. रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे.
२. वस्तुनिष्ठ आकलन आणि उपयोजित मराठी लेखन - प्रा. नरेंद्र मारवाडे, कैलास पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद.
३. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
४. व्यावहारिक मराठी - प्रकाश परब, मिथुन प्रकाशन, मुंबई.
५. व्यावहारिक मराठी - संपा. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
६. संगणक परिचय - डॉ. गोरे, डॉ. कोलारकर, पिंपळापुणे पब्लिशर्स, नागपूर.
७. ई-मेल व चॅट - माधव शिरवकर, संगणक प्रकाशन, मुंबई.
८. चला वापरू इंटरनेट - विवेक मेहेत्रे, उदवेली बुक्स, मुंबई.
९. उपयोजित मराठी - प्रा. डॉ. संजय लांडगे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
१०. उपयोजित मराठी - डॉ. प्रभाकर जोशी, डॉ. किशोर पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव.
११. मराठीचे व्याकरण - डॉ. लीला गोविलकर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
१२. व्यावहारिक मराठी - प्राचार्य रा. तु. भगत
१३. व्यावहारिक मराठी - डॉ. कल्याण काळे, डॉ. द. दि. पुंडे
१४. माहिती तंत्रज्ञान संगणक परिचय - स्वाती सायनकर
१५. उपयोजित मराठी - संपा. डॉ.र.ना. वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर.
१६. मराठी व्याकरण परिचय - डॉ. राजेश हिरेमठ, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
तृतीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१५-१६ पासून,
मराठी विशेष स्तर (एस-३) :

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास १९२० ते १९६०

अध्ययन-अध्यापनाची उद्दिष्टे

१. १९२० ते १९६० या कालखंडातील वाङ्मयीन व सांस्कृतीक घटनांचा परिचय करून देणे.
२. १९२० ते १९६० या कालखंडातील विविध वाङ्मय प्रकारांच्या वाटचालीचा व वाङ्मयीन साहित्यकृतींचा परिचय करून देणे.
३. १९२० ते १९६० या कालखंडातील वाङ्मयीन विविध प्रवाहांचा परिचय करून देणे.
४. १९२० ते १९६० या कालखंडातील कथा, कादंबरी, नाटक व काव्य या वाङ्मय प्रकारातील प्रमुख लेखक व त्यांचे वाङ्मयीन कार्य याचा परिचय करून देणे.

सत्र : पाचवे

१९२० ते १९६० या कालखंडातील कथा व कादंबरी वाङ्मयाचा परिचय

घटक : १. १९२० ते १९६० या कालखंडातील कथा वाङ्मय (स्थूल अभ्यास)	तासिका १५
घटक : २. १९२० ते १९६० या कालखंडातील प्रातिनिधिक कथाकारांचा स्थूल अभ्यास २.१. विभावरी शिरूरकर २.२. शंकरराव खरात	
घटक : ३. १९२० ते १९६० या कालखंडातील कादंबरी वाङ्मय (स्थूल परिचय)	तासिका १५
घटक : ४. १९२० ते १९६० या कालखंडातील प्रातिनिधिक कादंबरीकारांचा स्थूल परिचय ४.१. साने गुरुजी ४.२. श्री. ना. पेंडसे	
घटक : ५. १९२० ते १९६० या कालखंडातील निवडक साहित्यकृतींचा अभ्यास ५.१. कथासंग्रह : अबोली - वि. स. खांडेकर ५.२. कादंबरी : बनगरवाडी - व्यंकटेश माडगूळकर	तासिका १५

सत्र : सहावे

१९२० ते १९६० या कालखंडातील कविता आणि नाटक वाङ्मयाचा परिचय

घटक : ६. १९२० ते १९६० या कालखंडातील कविता वाङ्मय (स्थूल परिचय)	तासिका १५
घटक : ७. १९२० ते १९६० या कालखंडातील प्रातिनिधिक कवींचा अभ्यास ७.१. बहिणाबाई ७.२. बा. सी. मर्ढेकर	
घटक : ८. १९२० ते १९६० या कालखंडातील नाट्य वाङ्मय (स्थूल परिचय)	तासिका १५
घटक : ९. १९२० ते १९६० या कालखंडातील प्रातिनिधिक नाटककारांचा अभ्यास ९.१. प्र. के. अत्रे ९.२. वि. वा. शिरवाडकर	
घटक : १०. १९२० ते १९६० या कालखंडातील प्रातिनिधिक साहित्यकृतींचा अभ्यास १०.१. काव्यसंग्रह : निवडक बालकवी (संपादीत) १०.२. नाटक : श्रीमंत - विजय तेंडूलकर	तासिका १५

संदर्भ साहित्य

१. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (१८०० ते १८८०) - डॉ. प्र. न. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
२. प्रदक्षिणा खंड १ व २ - संपा. अनिरुद्ध कुलकर्णी, कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
३. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना - दत्तात्रेय पुंडे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
४. अर्वाचीन मराठी काव्यमिमांसा - संपा. डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
५. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ४, ५ व ६ - कुलकर्णी व. दि. व इतर, म.सा.प., पुणे
६. श्री. ना. पेंडसे : माणुस एक लेखक (चरित्र) - परचुरे प्रकाशन
७. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (प्राचीन व अर्वाचीन काल) - जोशी प्र. न., प्रसाद प्रकाशन, पुणे
८. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग १ व २ - अ. ना. देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
९. मराठी कादंबरी - कुसुमावती देशपांडे, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई
१०. मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप - गो. म. पवार व इतर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
११. अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - डॉ. बी. एन. पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव.
१२. अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - सदा कऱ्हाडे
१३. अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८००-१९६०) - प्र. न. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
१४. बालकवी - दमयंती पांढरीपांडे - साहित्य अकादमी प्रकाशन
१५. मराठी कादंबरीचा इतिहास - चंद्रकांत बांदिवडेकर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
१६. नाटक आणि मी - विजय तेंडूलकर, डिंपल पब्लिकेशन्स, मुंबई.
१७. मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - गो. म. कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
१८. मराठी कथा उद्गम आणि विकास - इंदूमती शेवडे, मौज प्रकाशन, मुंबई.
१९. चरित्र चिंतन - द. न. गोखले, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
२०. बहिणाभीची गाणी : एक आस्वाद - डॉ. प्रमिला भिरुड, व्यंकटेश प्रकाशन, जळगाव.
२१. शंकरराव खरात कथात्म वाङ्मय - डॉ. मिलिंद बागुल, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव.
२२. मराठी काव्याचे मानदंड खंड २ रा - डॉ. स. सा. गाडगीळ, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
२३. अबोली (कथासंग्रह) - वि. स. खांडेकर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, मुंबई.
२४. बनगरवाडी - व्यंकटेश माडगुळकर, मौज प्रकाशन, मुंबई.
२५. व्यंकटेश माडगुळकर : वाङ्मयीन वेध - डॉ. जितेंद्र गिरासे, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव.
२६. बा.सी. मर्हेकरांची कविता - डॉ. अक्षयकुमार काळे, विजय प्रकाशन, नागपूर.
२७. नाटक व नाटककार खंड १, २ व ३ - वि. भा. देशपांडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
२८. निवडक साने गुरूजी - संपा. रा. ग. जाधव, कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
२९. व्यंकटेश माडगुळकर लेखक आणि माणूस - संपा. ज्ञानदा नाईक, अनुबंध प्रकाशन, पुणे.
३०. त्रिदल - डॉ. दत्तात्रेय पुंडे, डॉ. तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
३१. साने गुरूजी जीवन परिचय - यदुनाथ थत्ते, साधना प्रकाशन, पुणे.
३२. मराठी वाङ्मयकोश खंड ४ - संपा. विजया राजाध्यक्ष, म.रा.सा.सा.मं. मुंबई.
३३. मृत्युचे चुंबन घेणारा महाकवी : साने गुरूजी, आचार्य अत्रे, पार्श्व प्रकाशन, पुणे
३४. प्रवास एका लेखकाचा - व्यंकटेश माडगुळकर, मॅजेस्टिक प्रकाशन, पुणे.
३५. श्रीमंत (नाटक) - विजय तेंडूलकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
३६. आजचे नाटककार - संपा. दत्तात्रेय पुंडे, डॉ. तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
३७. साने गुरूजी : जीवन साहित्य आणि विचार - डॉ. अनिल गोडबोले, उन्मेष प्रकाशन.
३८. स्वातंत्र्योत्तर मराठी कविता (१९४५-१९६०) - वसंत पाटणकर, साहित्य अकादमी प्रकाशन.
३९. मराठी कादंबरी आस्वादयात्रा - संपा. विजया राजाध्यक्ष, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
४०. कादंबरी : एक साहित्य प्रकार - हरिश्चंद्र थोरात, शब्द पब्लिकेशन्स, मुंबई.

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
तृतीय वर्ष कला : मराठी अभ्यासक्रम
जून २०१५-१६ पासून,
मराठी विशेष स्तर (एस-४) :
भाषा विज्ञान आणि मराठी व्याकरण

अध्ययन अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये

१. भाषा स्वरूप व तिचे मानवी जीवनातील कार्य समाजवून घेणे.
२. स्वननिर्मिती प्रक्रिया, वागेंद्रियाची रचना व कार्य समजावून घेणे.
३. स्वनिम संकल्पना व रूपिम संकल्पना समजावून घेणे.
४. वाक्यविन्यास आणि अर्थविन्यास यांचे स्वरूप समजावून घेणे.
५. मराठी पारंपरिक व्याकरणातील काही महत्त्वाच्या घटकांचा परिचय करून घेणे.

सत्र : पाचवे

भाषा विज्ञान

१. भाषा : स्वरूप आणि कार्ये तासिका १५
 - १.१. भाषेचे स्वरूप व कार्य
 - १.२. भाषिक संदेशन प्रक्रिया व प्रकार
 - १.३. भाषा विज्ञानाच्या अभ्यास पद्धती - ऐतिहासिक, वर्णनात्मक
२. स्वन विज्ञान आणि स्वनिम संकल्पना तासिका १०
 - २.१. स्वन संकल्पना, वागेंद्रियाची रचना व कार्य
 - २.२. स्वनिम संकल्पना, स्वन-स्वनिम-स्वनांतर : परस्पर संबंध
 - २.३. स्वनिम निश्चितीची तत्वे, स्वनिम विनियोगाचे प्रकार
 - २.४. मराठीची स्वनिमव्यवस्था.
३. रूपिम विज्ञान तासिका १०
 - ३.१. रूपिम संकल्पना, रूपिका-रूपिम-रूपिकांतर: परस्पर संबंध
 - ३.२. रूपिमांचे प्रकार
 - ३.३. रूपिकांतराचे प्रकार
४. वाक्य व अर्थ विन्यास तासिका १०
 - ४.१. वाक्यविन्यास : प्रथमोस्थित संघटक पद्धत
 - ४.२. वाक्यविन्यासाचे प्रकार व विश्लेषण
 - ४.३. अर्थाचे स्वरूप
 - ४.४. अर्थप्रक्रिया, शब्दांचे विविध अर्थ, अर्थक्षेत्र संकल्पना

सत्र : सहावे

मराठी व्याकरण

१. मराठी व्याकरणाचे स्वरूप व उपयुक्तता. तासिका १५
 - १.१. व्याकरण म्हणजे काय? व्याकरणाचे कार्य.
 - १.२. मराठी भाषेची व्याकरण व्यवस्था
 - १.२.१. मराठीची वर्णमाला (स्वर, व्यंजन)

२. शब्दांच्या जाती व उपयोजन. तासिका १०
- २.१. शब्दांच्या जाती : विकारी, अविकारी (उपप्रकारांसह)
- २.२. विभक्ती : प्रकार आणि प्रत्यय
- २.३. प्रयोग : कर्तरी, कर्मणी, भावे
३. अर्थ व काळ वाक्याचे प्रकार तासिका १०
- ३.१. काळ : वर्तमानकाळ, भूतकाळ, भविष्यकाळ (उपप्रकारांसह)
- ३.२. अर्थ : स्वार्थ, आज्ञार्थ, विध्यर्थ, संकेतार्थ
- ३.३. वाक्यांचे प्रकार : केवळ वाक्य, मिश्र वाक्य, संयुक्त वाक्य इत्यादी
४. भाषिक वैभवाचे घटक तासिका १०
- ४.१. अलंकार
- ४.२. अलंकाराचे प्रकार
- ४.२.१. शब्दालंकार प्रकार (अनुप्रास, यमक, श्लेष,)
- ४.२.२. अर्थालंकार प्रकार (उपमा, रूपक, उत्प्रेक्षा)
- ४.३. समास व त्याचे प्रकार
- ४.४. म्हणी व वाक्प्रचार

संदर्भ ग्रंथ

१. भाषाविज्ञान वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक - संपा. डॉ. मालशे, डॉ. इनामदार, डॉ. सोमण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
२. अभिनव भाषाविज्ञान - डॉ. गं.ना. जोगळेकर, सुविचार प्रकाशन, पुणे.
३. वर्णनात्मक भाषाविज्ञान - डॉ. लीला गोविलकर, आरती प्रकाशन, डोंबिवली (पश्चिम).
४. मराठीचा भाषिक अभ्यास - डॉ. मु. श्री. कानडे, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
५. सुलभ भाषाविज्ञान - डॉ. द. दि. पुंडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
६. भाषाविज्ञान परिचय - डॉ. मालशे, डॉ. पुंडे, डॉ. सोमण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
७. सुगम मराठी व्याकरण लेखन - मो. रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे.
८. मराठीचे व्याकरण - डॉ. लीला गोविलकर, मेहता पब्लिकेशन्स, पुणे,
९. अभिनव मराठी व्याकरण - डॉ. श्रीधर शनवारे, विद्या विकास पब्लिशर्स, नागपूर.
१०. मराठी व्याकरण परिचय - डॉ. राजशेखर गं. हिरेमठ, मेहता पब्लिशिंग हाऊस पुणे.
११. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन पुणे.
१२. भाषा विज्ञान व मराठी व्याकरण - डॉ. प्रभाकर जोशी, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव.
१३. मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान - डॉ. महेंद्र कदम, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
१४. आधुनिक भाषा आणि भाषाविज्ञान - डॉ. दादा गोरे, गोदा प्रकाशन, औरंगाबाद.
१५. आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन - डॉ. मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१६. सामाजिक भाषाविज्ञान - डॉ. रमेश धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
१७. मराठी भाषा आणि शैली - डॉ. रमेश धोंगडे, डॉ. आश्विनी धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
१८. शैली मीमांसा - डॉ. दिलीप धोंगडे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर.
१९. आधुनिक भाषाविज्ञान (संरचनावादी, सामान्य आणि सामाजिक)- संपा.डॉ. काळे, डॉ. सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
२०. भाषा आणि भाषाविज्ञान - डॉ. रमेश धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.

